

Rynek rzepaku

Tadeusz Plichta

Jedyną rośliną oleistą, produkowaną i przerabianą w Polsce na dużą skalę, jest rzepak z 95 - 97-procentowym udziałem w areale upraw roślin oleistych.

Warunki glebowo-klimatyczne sprzyjają uprawie rzepaku głównie w północnych i zachodnich rejonach kraju. Po akcesji Polski do Unii Europejskiej jego zbiory gwałtownie wzrosły. Zwiększyły się z poniżej 1mln ton, średnio w ostatnich pięciu latach przed akcesją (1999-2003), do 1,8 mln ton w latach 2004-2008 i 2,4 mln ton w latach 2009-2014, przede wszystkim w wyniku bardzo dużego wzrostu areалу uprawy (odpowiednio z 0,5 do 0,7 i 0,9 mln ha), a także poprawy plonowania (z 2,1 t/ha do 2,7 t/ha i 2,8 t/ha).

W województwie pomorskim, w 2015 r. rzepak uprawiano na powierzchni 82,6 tys. ha i osiągnięto zbiór na poziomie 303,4 tys. ton.

Produkcja rzepaku stała się najszybciej rozwijającym się działem produkcji roślinnej. Udział rzepaku w krajowej powierzchni zasiewów wzrósł z poniżej 4% przed akcesją do 7 - 9% w ostatnich pięciu latach.

O tak dynamicznym rozwoju produkcji rzepaku zdecydowała polityka UE względem biopaliw. Przy wieloletniej stabilizacji zapotrzebowania na olej rzepakowy ze strony sektora spożywczego, na poziomie ok. 0,4 mln ton, wykreowano duży popyt na ten surowiec używany w produkcji biokomponentów.

Od 2007 r. zbiory rzepaku w Polsce przekraczają 2 mln ton, z wyjątkiem lat 2011, 2012, w których obniżyły się do 1,9 mln ton, z powodu niekorzystnych warunków pogodowych w czasie wegetacji. W roku 2014 osiągnęły rekordowy poziom 3,3 mln ton, a w 2015 r. obniżyły się do 2,7 mln ton, tj. o 19% w porównaniu z rokiem poprzednim. Mimo dużego spadku był to

drugi lub trzeci najwyższy poziom zbiorów rzepaku w historii. W porównaniu ze średnimi zbiorami ostatniego pięciolecia (2010-2014), zbiory rzepaku w 2015 roku były o 12% większe. Spadek zbiorów spowodowany był zmniejszeniem areалу uprawy i plonów rzepaku. Według szacunku IERiGŻ-PIB, powierzchnia uprawy rzepaku wyniosła 932 tys. ha i była o 2% mniejsza niż w roku poprzednim, ale w porównaniu ze średnią powierzchnią uprawy w ostatnim pięcioleciu była o 7% większa.

Średnie plony rzepaku w 2015 r. wyniosły 2,86 t/ha, tj. o 17% niżej w relacji do rekordowych plonów w roku poprzednim, ale w porównaniu ze średnimi plonami uzyskanymi w ostatnim pięcioleciu były o 5% większe. O spadku plonów zdecydowały niekorzystne warunki pogodowe w trakcie wegetacji, w tym wiosenna susza. Niedobór opadów w okresie dojrzewania rzepaku spowodował, że nasiona były drobne, a łuszczyzny słabo wypełnione. Powierzchnię uprawy, plony i zbiory rzepaku w województwie pomorskim przedstawia tabela.

Powierzchnia uprawy, plony i zbiory w województwie pomorskim

Lata	Powierzchnia uprawy w tys. ha	Plony w dt/ha	Zbiory w tys. ton
2010	73,3	22,8	167,5
2011	59,3	23,1	137,3
2012	54,6	29,2	159,5
2013	77,7	24,0	186,4
2014	82,6	36,7	303,4

Źródło: Opracowanie IERiGŻ-PIB na podstawie danych GUS

